

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

ÅRG 2

NR 1-2

1962

Utgiven av

JÄRVAFÄLTETS ORNITOLOGISKA KLUBB

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

är ett tvångsfritt utkommande organ, vilket om möjligt utkommer med 4 nr / år.

I redaktionen:

Anders Bjärvall

Robert Franzen

Karl-Erik Fridzen

Utgives av

Järvafältets Ornitologiska Klubb

Box 446

Sundbyberg 4

Postgiro 58 01 32

Omslagsbilden:

Kungsörn vid boet.

Foto: Sten Andersson

BESÖK T M P AV VÅRT LANDS FÅ VILDMARKER

av Ulf Broberg och Robert Franzén

Sten Andersson, Lars Franzén, Karl-Erik Fridzen samt författarna hade i över ett halvt år planerat en semester i ett av vårt lands få riktiga vildmarker. Området, i vilket vi hade tänkt stanna i tre veckor, hade besökts av likasinnat folk de fyra föregående åren, vilket går att läsa om i Fauna och Flora 1961 sid. 179-216. Robert Franzén hade varit i området fem veckor sommaren 1960, så att han kände till trakten och dess djurliv.

Detta område, vilkens fågelliv vi härnäst skall berätta om tillhör Sjauna fågelskyddsområde. Det ligger NO om Stora Sjöfallet, och är begränsat av Satisjaure i söder, vilken ligger på en höjd av 440 m över havet. Sjön kommer att höjas 18 m i och med att Vattenfalls kraftstation vid Vietasjokk, sjöns förbindelse med Stora Lulevatten, blir klar. Troligen kommer inte några större katastrofer att inträffa i och med höjningen, eftersom sjöns stränder är branta och bevuxen med dålig skog. Djurli-

vet är där dessutom mycket magert. Vidare begränsas området av Kaitumälven i norr, Nopakteplatån i öster och Kårsotjokkomassivet i väster, vilkens högsta toppar är över 1700 m.

I området finns nästan alla i fjällen förekommande naturtyper. Anmärkningsvärt är att mellan barrskog och kalvfjäll är det endast 4 km på närmaste stället.

På aftonen fredagen den 16 juni 1961 avreste Sten, Lasse och författarna medelst bil från Stockholm med Porjus som destinationsort. Efter non-stop körning nåddes målet på eftermiddagen följande dag. Där skulle då Fridzén (Eje) befinna sig. Han hade rest upp tidigare och bl.a. varit i Sjaunja, Europas största orörda myrområde, föregående vecka. Honom hittade vi efter någon tids sökande såsom ensam tältare i en mindre vattensamling på en tältplats. Vi fyra som bilade tog in på turisthotellet eftersom regnet öste ned. Det hade börjat ca en mil före Porjus efter en i övrigt "torr" resa. Senare kom även "Eje" smygande med luftmadrass och sovsäck.

Följande morgon när vi skulle rusta oss för flygresan? och regnet, som strilade ner från en jämngrå himmel, upptäckte vi att någon? hade glömt att packa ner Uffes stövlar. Tursamt nog blev vi lovade att få köpa ett par begagnade av en mekaniker, när vi åkte ner till flyghamnen för att höra efter om det gick att flyga i dagens väder. Där trodde de att fjällflygare Olle Ek skulle göra en uppstigning. Vi körde ner bilarna till flyghamnen och gjorde oss klara för avfärd.

Här gjordes vår första fågelobservation av värde. 3 strandskator kom flygande följande vattnet, vilket endast har setts ett fåtal gånger tidigare i Lu Lpm. De häckar närmast vid Norska atlantkusten.

Strax efter kl. 11 kom en liten pröjsarbeklädd man i läderstövlar, snobbiga kläder och med en malpåse över sig till skydd för regnet. Det var Olle Ek, som skulle flyga oss de 8 milen upp till sjön Touvajoure. Han sade: "Igentligen får man inte flyga i sånt här väder (öregn, hård vind och mycket låg molnhöjd), men vi gör väl ett försök." Efter tankning och istuvning av vår packning

- △   Lägerplats
- 3-----   Exkursionsväg
- Vandringsled, rösad
- Vandringsled, icke rösad
- +++++   Renstängsel
- =====   Nationalparksgräns

vilken vägde drygt 300 kg gjordes klart för avfärd.

Efter c:a 10 min. flygning kom det väldiga stormbyar. och det 18 år gamla planet av typ Norseman krängde betänkligt. Vi flög då på ungefär 50 m höjd, och det gick 1,5 m höga vågor under oss på Stora Lulevattnen. Här fick vi även isbildning i förgasaren. Allt ordnade dock upp sig och efter c:a 40 min. flygning såg vi Touvajaure, där vi skulle landa. När vi såg efter om kusten var klar för landning, fick vi syn på en havsörn vilken attackerades av en fjällvråk. Planets duglighet i avancerad flygning visade då Olli genom att hjälpa fjällvråken med ett par attacker. Senare när vi landat blev Stens kommentar: "Det där med örnen var nog lite onödigt." En jorduggla spelade över oss, när planet sågs försvinna och all kontakt med civilisationen var bruten i närmare tre veckor. Vi packade på oss så mycket vi kunde för den 5 km långa vandringen till vårt planerade läger vid Stuor Saivo. I det strilande regnet tyckte vi att det skulle vara lite obehagligt att slå upp

tälten, så att vi beslöt oss för att se efter om det gick att bo i en koja med måtten 2 x 4 m, vilken låg strax intill vår plane-
rade läverplats. Denna koja hade fraktats dit av Vattenfall i och med byggandet av ett renstängsel våren 1960. Det visade sig att efter en omfattande städning, skulle det nog kunna få den bebodig. Bland inventarierna i kojans kan nämnas: fyra sängplatser, en spis, ett fotogenkök, en fotogenlampa, rikligt med fotogen och rödsprit, två renfällor samt tändstickor, salt och tvättmedel.

För att få "hem" nödvändig proviant fick vi göra två vändor. Sista gången vi klaffsade de 5 km, tog det oss 2 1/2 tim.

Vädret klarnade alltmer mot kvällen, och vår första måltid kunde vi äta ute. Därefter kunde inte "Eje", Sten och Robban hålla sig längre utan de måste ut och nöta sina kikare. Kl. 4 när de kom åter kunde de förtälja att sångsvanen häckade i sjön, liksom föregående år, men på en annan holme. Vidare hade de hittat bo av fjällvråk.

Vid middagstid följande dag startade vi

vår första långvandring: se kartan exkursion nr. 1. Vi ämnade besöka ett av de två tidigare kända havsörnböna, vilket var bebott 1959. För att få klarhet i om trakten beboddes av ett eller två par havsörnar, besökte vi även det andra boet, vilket befanns vara tomt. Under vandringen dit träffade vi på ytterligare ett häckande par sångsvanar i en myr. På grund av luftombytet blev vandringen besvärligare än väntat. Lasse, som på sex dagar hade förflyttat sig från Kongos brännheta sol till de svenska fjällen, var särskilt svår att väcka under de mot slutet allt tätare rasterna. Vi återkom till lägret kl. 02.00. Följande dag ägnades åt rekreation och fiske.

På förmiddagen den 21 startade vi vår långvandring nr. 2 (se kartan). Vädret var då ganska hyggligt. Under vandringen upp till sjön Termejaure, vilken ligger på en höjd av 933 m. ö. havet, hittades bo av fjällpipare och fjällabb. Vidare sågs berglärka, ljungpipare och vid Termejaure, vilken var nästan helt isbelagd, hittades bo av fiskmåsar och alfågel. Där sågs även mo-

snäppa och st. strandpipare. Vädret blev allt sämre, och när vi kom fram till vårt mål glaciärsjön på 1300 m höjd, vilken inte är utsatt på kartan, började det snöa, och is frös på vattenpölar. Vid samma tid förra året badade "Robban" i denna sjö under tryckande värme. Här uppe stördes tystnaden endast av en snösparvs ödsligt stämmda sång. Efter intagen måltid vände vi åter "hemåt". Vid vargarnas mycket stratigiskt belägna klyfta äts efter c:a 3 tim. vandring de sista resterna av maten. Klyftorna hade varit besökta sedan föregående sommar vilket efterlämningar visade. Kl. 06.00 anlände vi åter till vår kära koja trötta och hungriga.

De följande fem dagarna (22 - 26 juni) fördrev vi tiden med mindre exkursioner i trakterna kring lägret. Bland observationer kan nämnas: den 22 sågs den första kungsörnen, och den 24 hittades bo av densamme innehållande en unge och ett rötägg.

Vid 11-tiden den 27 startade vi vår långvandring nr. 3 till Harrejaure i tämligen bra väder. Smalnäbbad simsnäppa, havsörn,

jorduggla och blå kärrhök hörde till de bättre observationerna. I björkskogen uppe mot Tjikkopakkte hade vi turen att råka på en hökugglefamilj med i det närmaste 8 flygga ungar. Den minsta av ungarna satt så till att den kunde ringmärkas och fotograferas. Även boet hittades, vilket låg på en meters höjd i en björkstubbe. Kl. 09.30 kom vi åter till lägret efter 10 timmars oavbruten vandring. Rekordet i kontinuerlig sömn slogs, och de första livsyttringarna visade sig först efter 20 tim.

Exkursion nr. 4 startade kl. 05.00 den 1 juli i fint väder. Vårt andra kungsörnboet hittades, och den ensamma ungen ringmärktes. Vidare sågs ringtrast, korsnäbb, lavskrika och duvhök. Kl. 23 var vi tillbaka till lägret efter en myggrik dag.

Måndagen den 3 gick Lasse och författarna ut på exkursion nr 5, medan "Eje" och Sten fotograferade. Uppe vid Päljatåpakkte träffade vi på en flock renar, vilka Lasse försökte fotografera. De visade sig vara mycket skygga, och springande försvann de bakom en fjällrygg. Men av då för oss obegriplig an-

ledning kom de snart tillbaka, och passerade oss på några meters håll. Efter några minuter, när vi fick klar sikt över fjällryggen, visade sig en ljus varelse på ca 90 m håll. Det var en varg. Vi följde den i kikaren upp mot ett snöfält, och där kom ytterligare en varg springande, och de tog sällskap bort över vidderna. Huruvida det berodde på Lasses nervositet eller dåliga reaktionsförmåga till att vargarna inte kom med på något kort, skall vi låta vara osagt. Efter denna sensationella upplevelse följde vi Lernejokk ned till Pätsats. Vid jokken sågs bl.a. strömstare, järnsparv och trädgårdssångare.

Följande dag ringmärktes kungsörnen i boet vilket vi hittade den 25/6, och dagen därpå gjorde "Eje" ett misslyckat fotograferingsförsök vid havsörnboet. För Sten däremot, som prövade sin lycka vid ett av kungsörnboen gick det betydligt bättre. Han fick bland många lyckade bilder även omslagsbilden till denna tidskrift.

Torsdagen den 6 juli sett 5 mannar vid Touvajoure, vilka var mycket belåtna efter

en givande sommar, och väntade på att Olle Ek skulle komma och hämta oss. Eftersom vi inte hade någon radio eller på något annat sätt kontakt med civilisationen, visade våra klockor från 11.30 - 14.00, när Olle syntes över sjön. Efter en lugn flygning över utkanten av Sjaunja landade vi åter välbehållna i Porjus.

På förmiddagen den 7 juli kom vi åter till våra respektive hemorter.

ARTFÖRTECKNING

Storlom

Trol. häckande. Sågs dagligen i Stuor Saivo.

Svarthakedopping

Ett ex. sågs i en liten tjärn strax söder om lägret under den första veckan. Trol. andra fyndet i Lu. Lom.

Kricka

Häckande. Bofynd vid Unna Saivo.

Bergand

Några ex. höll till i en liten tjärn norr om Hapakvarns.

Vigga

Häckande. TÄml. allmänt i barr- och björkskogens sjöar.

Knipa

Häckande. Enstaka par i barr- och björkskogens tjärnar.

Alfågel

Häckande. Bofynd gjordes exakt på samma plats vid Lermejaure som 1960. En hona sågs i Touvaure den 26/6.

Svärta

Häckande. Enstaka par i barrskogens sjöar.

Sjööorre

4 honor sågs i en tjärn söder om Unna Saivo den 1/7.

Småskrake

Häckande. Bofynd vid Saivojokk.

Sångsvan

Häckande. Området beboddes trol. av 3 par. Ett flertal kringströvande "ungdjur" sågs regelbundet.

Kungsörn

Häckande. 2 par, varav det ena i en bergsbrant i björkregionen och det andra i en tall i barrskogen.

Fjällvråk

Häckande. Bofynd vid Puotsäive.

Duvhök

Trol. häckande i barrskogen på Vietöares södra sluttning.

Havsörn

Häckande. Ett par i barrskogen.

Blå kärrhök

Honfärgade ex. sågs på många platser.

Fiskgjuse

Häckande. Ett par i barrskogen.

Stenfalk

En hona observerad vid Svalackbergen ett par gånger.

Tornfalk

Trol. häckande vid Svalackbergen.

Dalripa

Häckande. Ett par kullar i björkskogen.

Fjällripa

Häckande.

Större Strandpipare

Trol. häckande vid Peljatspakte och Lermejaure.

Ljungpipare

Häckande. TÄml. allmänt i videregionen.

Även på hedartade partier i björkregionen.

Fjällpipare

Häckande. Enstaka par i lavregionen.

Enkelbeckasin

Häckande. Noterad från några lokaler.

Småspov

Trol. häckande. Sågs endast vid ett par tillfällen.

Grönbens

Häckande. Allmän.

Drillsnäppa

Häckande vid Saivojokks och Lermejokks utflöden i Petsats.

Svartsnäppa

Häckande på en lokal i björkskogen.

Gluttsnäppa

Häckande på flera lokaler i barr- och björkregionen.

Mosnäppa

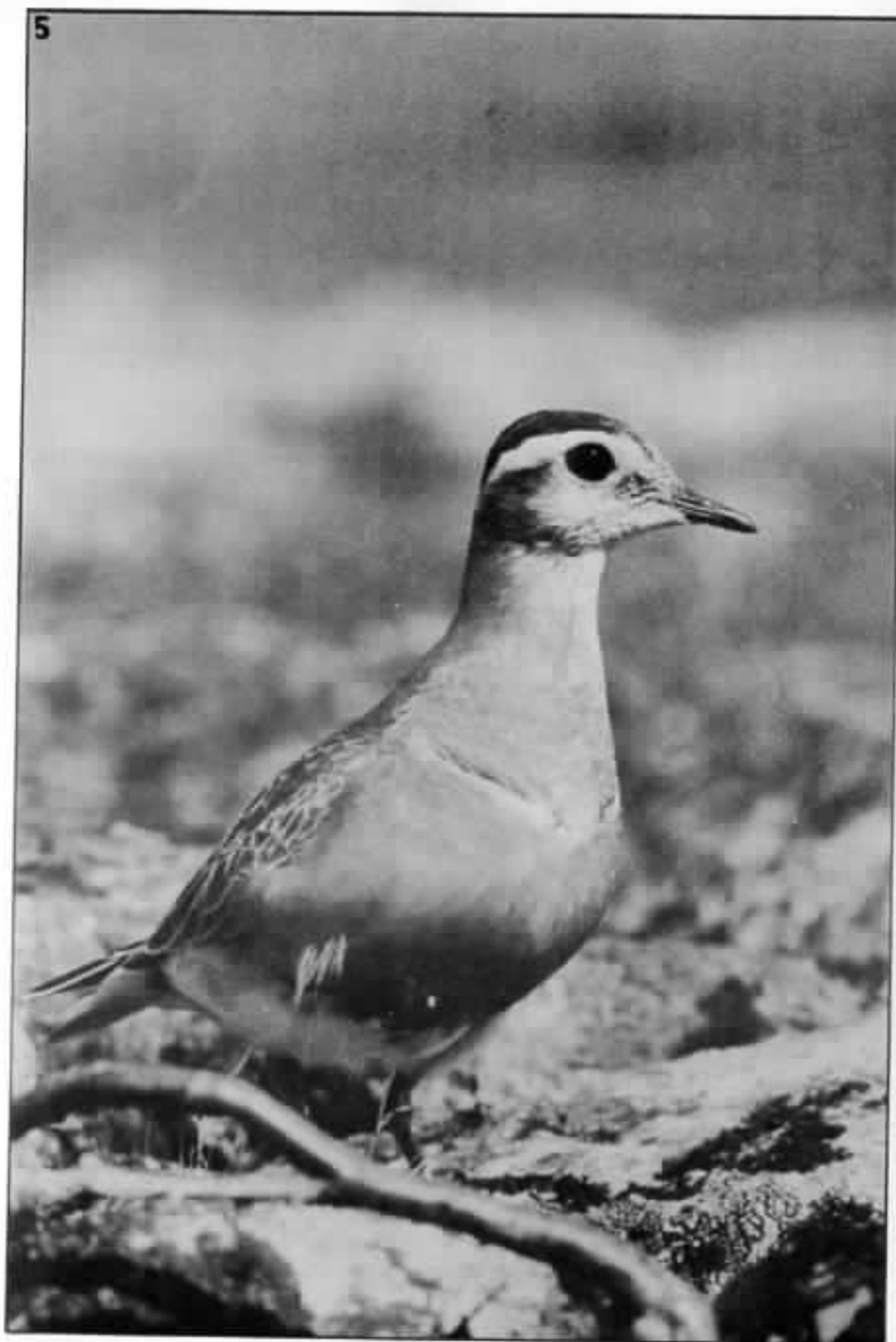
Trol. häckande vid Lermejaure.

Kärrensäppa

4 överflygande ex. sågs norr om Hapekvarrets den 23/6.

Brushane

Häckande strax söder om Stuor Saivo.

Smalnäbbad simsnäppa

Ett tiotal ex. sågs vid Harrejaure den 27 juni.

Fjälllabb

Häckande. Bofynd av 3 par.

Fiskmåsa

Häckande med några par vid Lermejaure.

Gök

Allmän i Tuipen sydsluttningar, för övrigt sällsynt.

Hökuggla

Häckande. Ett bofynd i björkskogen vid Harrejaure.

Jorduggla

Trol. häckande. Sågs på ett flertal platser.

Tornsvale

Häckande i torrakor i barrskogen.

Mindre häckspett

Ett ex. sågs söder om Stuor Saivo den 23 juni.

Tretålig häckspett

En hona sågs på Svallekbergens södra sluttning den 26/6.

Serglerka

Häckande. Enstaka par på Tuipe och peljatspakte.

Bäcksvale

Häckande. En koloni vid Harrejaure.

Korp

Häckande. Enstaka par i Barr- och Björkskogen.

Kråka

Häckande. Enstaka par i barrskogen.

Skata

Trol. häckande. Ett par höll till strax invid havsörnböet.

Lavskrika

Häckande. Enstaka par i barrskogen.

Lapmes

Häckande. Sparsamt i barr- och björkskogen.

Strömstare

Häckande vid Lermejokk.

Björktrast

Häckande. Sällsynt.

Taltrast

Häckande. Sparsamt i barrskogen.

Rödvingetrast

Häckande. Sparsamt i björkskogen.

Ringtrast

Häckande. Bofynd på Svalak, Observederna i
Peljatspakes och Vietovares sydlyttningar.

Koltrast.

En sjungande hane hördes den 19/6 vid Ha-
pakvarats.

Stenskvätta

Häckande. Täml. allmänt - sällsynt.

Buskskvätta

Trol. häckande strax väster om lägret.

Rödstjärt

Häckande. Allmänt - sparsamt.

Blåhake

Häckande. Täml. allmän i björkregiönen.

Trädgårdssångare

Ett sjungande ex. hördes vid Lernejokk den
3/7.

Lövsångare.

Häckande. Allmän.

Grå flugsnappare

Häckande. Enstaka par i barr- och björk-
skogen.

Svartvit flugsnappare

Häckande. Enstaka par i barr- och björk-
skogen.

Järnsparv

Ett sjungande ex. hördes vid Lernejokk den
3/7.

Ängspiplärka

Häckande. Täml. allmän.

Trädpiplärka

Häckande. Enstaka par i barr- och björk-
skogen.

Nordlig gulärta

Häckande. Allmän i skogsområdena.

Varfågel

Häckande. En ungvall på Svalakbergen den
3/7.

Gräsiska

Häckande. Allmän i skogsområdena.

Tallbit

Sågs endast en gång i Svalaks sydbrant.

Korsnäbb

Vid Luotovarats sågs ett 10-tal ex. den
1/7.

Bergfink

Häckande. Allmän i skogsområdet.

Sävsparv

Häckande. Enstaka par på lämpliga lokaler.
i skogsområdet.

Lapsoorv

Häckande vid Herrejaure.

Snösoorv

Häckande. Sparsamt - täml. allmännt i lav-regionen.

BILDERNA

1. Flygplanet landar på Touvajaure.

Foto: STEN ANDERSSON

2. Lägerplatsen vid Stuor Saivo. I bakgrunden Svalak. Foto: KARL-ERIK FRIDZÉN

3. Utsikt från Vietovare mot väster. I förgrunden Touvajaure.

Foto: KARL-ERIK FRIDZÉN

4. Flygande sångsvanar.

Foto: INGMAR HOLMÅSEN

5. Fjällpipare.

Foto: INGMAR HOLMÅSEN

6. Ringtrast vid boet.

Foto: KARL-ERIK FRIDZÉN

7. Blåhake.

Foto: STEN ANDERSSON

Under sista kvartalet 1961 har ringmärkning bedrivits med japannät av Anders Bjärvall och Robert Franzén i Kolkärret, Hästaträsk och på några platser runt Hästa gårde. Undantag är varfågeln, som togs med en specialfälla för markjagande fåglar.

Art	Märkta t.o.m. 30.9 1961	Märkta 1.10 - 31. 12 1961	Total- summa
Tornfalk.....	5	-	5
Kittuggla.....	3	-	3
Hornuggla.....	7	-	7
Tornsvala.....	10	-	10
Nötskrika.....	-	1	1
Talgoxe.....	29	19	48
Blåmes.....	19	6	25
Entita.....	3	-	3
Talltita.....	5	1	6
Nötväcka.....	1	-	1
Björktrast.....	4	2	6
Taltrast.....	2	-	2
Rödvingetrast...	1	3	4
Koltrast.....	4	5	9
Blåhake.....	14	-	14

Art	Märkta t.o.m. 30.9 1961	Märkta 1.10 - 31. 12 1961	Total- summa
Rödhake.....	11	-	11
Rörsångare.....	3	-	3
Sävsångare.....	2	-	2
Svarthätta.....	2	-	2
Törnsångare.....	1	-	1
Ärtsångare.....	2	-	2
Lövsångare.....	3	-	3
Gransångare.....	6	-	6
Järnsparv.....	26	2	28
Trädpiplärka....	1	-	1
Sädesärta.....	7	-	7
Varfågel.....	-	1	1
Stare.....	20	-	20
Grönfink.....	8	3	11
Domherre.....	-	2	2
Bofink.....	-	5	5
Gulspurv.....	6	10	16
Sävsparv.....	2	-	2
Gräspurv.....	6	-	6
Pilfink.....	12	1	13
Summa 35 arter	225	61	286

Anmärkningsvärda observationer
på Järvafältet. 1 okt. - 31 dec.

Sångsvan

6 ex. sträckte över Ärvinge, och 9 ex.
över Husby den 12/11 (Robert Franzén
Kjell Jonsson).

12 ex. över Sthlm:s Tygstation den 18/11
(Kjell Jonsson).

Sädgås

Flera flockar på mellan 7 - 75 ex. sågs
den 11/11 (Dagens namnsdag: Märten).

Salskrake

Ett honfärgat ex. sågs den 12/11 i Säby-
sjön (Robert Franzén).

Ljungpipare

Ett ex. sågs vid Ärvinge den 12/11 (Kjell
Jonsson).

Blå Kärrhök

Ett honfärgat ex. sågs vid Håsta den 20/10
(Ronny Carlsson, Örjan Holm).

Järpe

Observerad 2 gånger, nämligen en gång 1
okt. (Karl-Erik Fridzén) och den 12/12
(Robert Franzén) Båda observationerna är

gjorda av ensamma ex. norr om Säbysjön.
Dessa är de första observationerna på de
senaste 10 åren.

Vattenrall

I Råstasjön har 2 ex. setts från den 28/12.

Rörhöna

I Råstasjön har 3 ex. setts från den 26/12.

Ringduva

Ett ex. sågs flygande mot SO den 23/12 vid
F 8. (Robert Franzén).

Stjärtmes

5-6 ex. sågs den 5/10 vid SV Säbysjön.
(Ronny Carlsson, Ronny Karlsson).

Rödhake

Ett ex. sågs vid Råstasjön den 26 och 30
dec. (Anders Bjärvall, Robert Franzén,
Kjell Jonsson)

Gårdsmyg

Ett ex. sågs vid S Säbysjön den 28/10
(Robert Franzén Kjell Jonsson).

Bofink

13 ex. därav 4 honor sågs från den 26/12
vid Husby.

Snöspurv

2 ex. sågs på F 8 den 29/10 (Ronny Carls-
son, Robert Franzén).

MEDDELANDET

Den som har någon eller några berättelser som Ni tror skulle passa i Järvaåltets Fä-
relblad. Håll i så fall inte på dem utan
skicka dem till JOK.

Anmärkningsvärda observationer som är
gjorda på Järvaåltet (även av mycket gam-
mal datum) är välkomna till JOK, liksom
observationer som göres under året. Var god
sända in sådana observationer så snart som
möjligt efter varje kvartalslut.

JOK:s KLUBBMÄRKE

köpes lämpligen om Ni insätter 6 kronor på
postgirokonto 58 01 32.

KIKARE

7x50

MYCKET GOTT SKICK
SÄLJES!

pris ca 50kr

STELLAN ERIKSSON

tel 37 13 02

KIKARE

10x50

I DÅLIGT SKICK
SÄLJES!

pris ca 5kr

GUNNAR ECKERBLA

SAAB

96

Vägsäker

vardagsvagn med

sportigt sting

Styrka och skönhet

I praktisk förening

En suverän konstruktion

för höga anspråk

SVENSKA AEROPLAN AKTIEBOLAGET

AB NYKÖPINGE AUTOMOBILFABRIK Linköping · Trollhättan
GENERALAGENT FÖR SAAB I SVERIGE

JÄRVAFÄLTETS FÅGELBLAD

Årg. 2. Nr 1-2

Innehåll:

Besök i ett av vårt lands få vildmarker

av Ulf Broberg och Robert Franzen ..... sid. 1 - 23

Ringmärkningsiffror ..... " 24 - 25

Anmärkningsvärda observationer ..... " 26 - 27

Meddelanden ..... " 28